

Glazba
uvijek
pronađe
put!

'21
SEZONA
22

zf ZAGREBAČKA
FILHARMONIJA

o
bijeli ciklus

Petak 11.2.2022. / 19:30

Koncertna dvorana Lisinski

SHLOMO MINTZ
dirigent

Blagoje Bersa

Bedřich Smetana

Sergej Rahmanjinov

Za
gre
ba
č
ka
filharmonija

Uz 25. obljetnicu diplomatskih odnosa Države Izrael i Republike Hrvatske

"Povodom obilježavanja 25. obljetnice
uspostave diplomatskih odnosa,
veselimo se daljnjoj suradnji sa
Zagrebačkom filharmonijom."

veleposlanik Države Izrael

Ilan Mor,

Veleposlanstvo Države Izrael

ZAGREBAČKA FILHARMONIJA SHLOMO MINTZ dirigent

BLAGOJE BERSA

Idila, za orkestar

8'

BEDŘICH SMETANA

Prodana nevjesta, uvertira operi

7'

SERGEJ RAHMANJINOV

Simfonijski plesovi, op. 45

33'

Non allegro

Andante con moto (Tempo di valse)

Lento assai - Allegro vivace - Lento
assai - Come prima - Allegro vivace

*Zahvaljujemo maestru Shlomi Mintzu koji
svoj nastup daruje Zagrebačkoj filharmoniji*

Shlomo Mintz dirigent

Kolege, publika i kritičari smatraju ga jednim od najistaknutijih violinista današnjice, a međunarodnu reputaciju stekao je zahvaljujući besprijekornome glazbenom umijeću, stilskoj svestranosti te majstorskoj tehnici. I dalje nastupa na međunarodnoj sceni s brojnim važnim orkestrima i dirigentima te nastavlja oduševljavati publiku svojim izvedbama.

Dobitnik je brojnih prestižnih međunarodnih nagrada, kao što su *Premio Internazionale Accademia Musicale Chigiana*, *Diapason d'Or*, *Grand Prix du Disque*, *Gramophone Award*, *Edison Award* i *Cremona Music Award*. Godine 2006. primio je počasnu diplomu Sveučilišta *Ben-Gurion* u gradu Be'er Sheva' u Izraelu.

Rođen je u Moskvi, a kad je imao dvije godine, njegova je obitelj doselila u Izrael. Ondje je bio učenik Ilone Fehér, koja ga je upoznala s Isaacom Sternom, njegovim budućim mentorom. U New Yorku učio je od Dorothy DeLay.

Surađivao je s poznatim umjetnicima kao što su Isaac Stern, Mstislav Rostropovič, Pinchas Zukerman, Itzhak Perlman, Zubin Mehta, Claudio Abbado, Carlo Maria Giulini, Riccardo Muti, Jurij Temirkanov, Ida Haendel i Ivry Gitlis, a nastupao je s najboljim orkestrima svijeta, među kojima su i orkestri Berlina, Beča, amsterdamskog Concertgebouwa, Chicaga, Los Angelesa i Philadelphie, kao i Newyorška filharmonija.

Sa osamnaest godina usporedno je započeo karijeru dirigenta te je ravnao svjetski poznatim orkestrima, uključujući Kraljevsku filharmoniju iz Londona, Simfonijski orkestar NHK-a iz Japana i Izraelsku filharmoniju.

Bio je jedan od osnivača međunarodnog seminara u okviru Centra *Keshet Eilon* u Izraelu, osnovanog kao ljetni program napredne razine za mlade i talentirane violiniste iz cijeloga svijeta u kibucu Eilon u Izraelu, te je bio pokrovitelj osamnaest godina (1992. - 2010.). Jedan je od glavnih aktera i suosnivač projekta *Violins of Hope* u okviru kojeg je obnovljeno i pred svjetskom publikom izloženo četrdeset pet violina čiji su vlasnici izgubili živote u getima i koncentracijskim logorima tijekom Drugoga svjetskog rata. Projekt *Violins of Hope* predstavljen je u okviru posebnog događaja u Jeruzalemu kojim je obilježena šezdeseta obljetnica osnutka Države Izrael.

U povodu 60. rođendana *Deutsche Grammophon* ponovno je objavio njegove snimke na 13 CD-a, koji uključuju legendarne izvedbe violinskih koncerata Mendelssohna, Prokofjeva, Sibeliusa, Laloa i Vieuxtempsa, snimljene s poznatim orkestrima i dirigentima. Mintz je nedavno svojim talentima violinista, violista te dirigenta dodao i skladanje:

njegova skladba *Anthem to an Unknown Nation* prvi je put izvedena u lipnju 2017. u Koncertnoj dvorani *Vigadó* u Budimpešti, a premijera *Sonatine za violinu i klavir* predstavljena je u Domodossoli i Istanbulu listopada iste godine.

Česti je gost najprestižnijih međunarodnih natjecanja te je bio član žirija Natjecanja *Čajkovski* u Moskvi, Međunarodnog natjecanja kraljice Elizabete u Bruxellesu i Međunarodnog natjecanja *Henryk Wieniawski* u Poznańu u Poljskoj. Također je nekoliko godina bio pozivan da sudjeluje kao predsjednik žirija Violinističkog natjecanja *Munetsugu Angel* u Japanu. Od 2002. do 2011. djelovao je kao predsjednik žirija Međunarodnog violinističkog natjecanja *Sion Valais* u Švicarskoj, a od 2012. do 2018. kao umjetnički direktor majstorskog tečaja violine i festivala *Crans-Montana Classics* također u Švicarskoj.

Trenutačno je mentor i predsjednik žirija Međunarodnog violinističkog natjecanja u Buenos Airesu, predsjednik žirija i umjetnički direktor Festivala i Nacionalnog violinističkog natjecanja u Tucumánu (Argentina) te predsjednik Violinističkog natjecanja *Ilona Fehér* u Budimpešti.

U suradnji s izdavačkom kućom *Decca* godine 2019. izdao je nosač zvuka s violinskim sonatama op. 27 E. Ysaÿea te CD s djelima F. Mendelssohna.

za
gre
sba
čka
filharmonija

Blagoje Bersa

Idila za orkestar

Blagoje Bersa (1873. - 1934.) jedna je od najznačajnijih osobnosti hrvatske glazbe 20. stoljeća, čiji se životni put odvijao između rodnog Mediterana (rođen u Dubrovniku, školovan u Zadru), Beča kao austrougarske prijestolnice (gdje je završio konzervatorij) te Zagreba, u kojemu je od 1922. do smrti kao profesor kompozicije i orkestracije na Muzičkoj akademiji odgojio niz istaknutih hrvatskih skladatelja (među kojima i Borisa Papandopula, Mila Cipru te Ivana Brkanovića).

"Bersina *Dramatska uvertira* suvereno stoji na začetku naše novije orkestralne glazbe", piše akademkinja Koraljka Kos o djelu nastalom 1898. u Zadru, kojemu treba dodati *Idilu* te *Capriccio-Scherzo* iz zagrebačke faze 1902., kako bismo dobili orkestralni trolist nedovršene simfonije. Skice za četvrti stavak ostavio je nedovršenima, a posla njegova dovršavanja prihvatio se Zvonimir Bradić, skladavši stavak *Novi život*, koji, međutim, nikada nije zaživio kao legitimni finale Bersine nesuđene *Simfonije u c-molu*.

Na naslovnici planirane simfonije Bersa je zabilježio izvanglazbeni program. Ispod naslova skladbe dopisao je "Četiri moje životne uspomene", a zatim i "Tragična simfonija (svaki čovjek doživljava neku tragediju)". Uz stavke su potom dopisani i opisi biografskog karaktera: I. stavak: *Na konzervatoriju*. Beč, 1898. (*Dramatska predigra*); II. stavak: *Brak*. Split, 1902. (*Idila*); III. stavak: *Ironija sudbine*. Zagreb (u traženju namještenja), 1902. (*Capriccio-Scherzo*) te IV. stavak: *Novi život*. Odluka o nastavku borbe da bi se ostvario umjetnički san. Zagreb, 1902.

"Uredna trodijelnost *Idile* posve se uklapa u naslijeđeni sustav, kao i konvencionalni tonalitetni raspored i modulacijska shema", ističe muzikologinja Eva Sedak u knjizi *Dnevnik i Uspomene*, dodajući da je "dosadašnje pisce njezina podulja melodijska linija podsjećala na Wagnera, a 'uronjenost' u jedan osnovni ugođaj na tehniku *Lieda*".

Idila je pisana samo za drvene puhače *a due*, četiri roga i gudače na kojima leži ekspresivno težište monotematski koncipiranog stavka, a povremeni Bersini zapisi u partituri, poput *in einem Nebenzimmer - gut vernehmbar* (*U pokrajnoj sobi - razgovjetno*), podsjećaju na Gustava Mahlera i "njegova mnogobrojna posezanja za zvukom *wie aus der Ferne* (*Kao iz daljine*)".

Glazba uvijek pronade put!

Bedřich Smetana

Prodana nevjesta, uvertira operi

Bedřich Smetana (1824. - 1884.), otac češke glazbe, udario je temelje ne samo češkoj nacionalnoj operi, već i simfonijskoj (*Moja domovina*), komornoj (gudački kvartet *Iz mojega života*) te klavirskoj glazbi (ciklus *Češki plesovi*), među ostalim. Među ljubiteljima opere poznat je u prvom redu kao autor *Prodane nevjeste*, iako je prethodno, godine 1862., uz veliki uspjeh, ostvario veliku operu *Brandenburžani u Češkoj*, a ukupno skladao čak osam opernih djela, s *Prodanom nevjestom* na drugome mjestu, *Daliborom* (1867.) i *Libušom* (1872.), sve do *Đavolove stijene* iz 1882. godine.

Najbolja slavenska opera, jedna od najboljih komičnih opera, jedno od najpopularnijih djela opernog repertoara uopće, samo su neki superlativi vezani uz komičnu operu *Prodana nevjesta*, iako počeci toga djela ni po čemu nisu najavljivali takav globalni uspjeh.

Praizvedba se odigrala 30. svibnja 1866. u Pragu, ali je publika u kazalištu, očekujući veliku nacionalnu

operu u duhu Smetanina opernog prvijenca, ostala razočarana, a praška kritika autoru je zamjerila operu komičnoga žanra, smatrajući kako središnja nacionalna kuća nije mjesto za zabavu, već "sveti dom, hram, akademija, u kojoj nacija govori narodnim jezikom na uzvišeni način".

Sudbina se, međutim, okrenula u Smetaninu stranu, jer je po završetku Prusko-austrijskog rata 1866., promjenom političke situacije (naredne godine donesena je Austro-ugarska nagodba), Smetana izabran za šefa dirigenta tzv. Privremenog kazališta u Pragu (prethodnice Narodnog kazališta koje je otvoreno 1881. godine). K tome, došlo je i do promjene glazbenog ukusa, koji više nije žudio za velikim operama epskoga naboja, već je tragao za zabavnim narodnim komedijama upravo poput *Nevjeste*. Zbog toga je Smetana iduće tri godine radio na doradivanju djela (opera je u prvoj inačici skladana u dva čina s govorenim dijalozima), a četvrta i završna verzija *Nevjeste* doživjela je trijumfalnu premijeru 1870. godine.

"Mnogo je odlomaka koji u *Prodanom nevjesti* uvijek iznova osvajaju gledaoca ljepotom tople, slavenske melodije, svježinom ritmičke okosnice, duhovitošću harmonijskih obrata ili fino vođenim solističkim ansamblima", piše Nenad Turkalj. "Muzika je ušla u tekst libreta do posljednje pore, otkrila je sve zakutke ljudske naravi i u živim, radosnim ritmovima potvrdila optimističku želju za srećom i skladnom ljubavlju". "Posebnu pozornost zaslužuje predigra", dodaje Josip Andreis, "čvrst sastavni dio svjetskoga simfonijskog repertoara; ona je prožeta svježinom i humorom, neodoljivom pokretnošću ritmike i osebujnošću instrumentalnog kolorita".

Sergej Rahmanjinov

Simfonijski plesovi, op. 45

Simfonijski plesovi, nastali ljeta 1940., praizvedeni su pod palicom Eugenea Ormandyja 3. siječnja 1941. na koncertu Philadelphijskog simfonijskog orkestra.

Od emigracije 1917. do smrti **Sergej Rahmanjinov** (1873. - 1943.) skladao je samo šest novih ostvarenja, iako je insistirao na tome da je "skladanje sastavni dio mogega bića, poput disanja ili jela; to je jedna od nezaobilaznih funkcija mogega života".

S jedne strane, tempo pijanističkih turneja SAD-om u potpunosti je iscrpio njegovu energiju. S druge strane, nikad se u potpunosti nije oslobodio nostalgije za rodnim krajem. "Osjećam se poput duha koji tumara potpuno mi nepoznatim krajem", pisao je 1939. godine. "Ne mogu odbaciti stari stil, a ne mogu prihvatiti niti novi".

Posljednje ostvarenje opusa - *Simfonijski plesovi* - njegov su "labuđi pjev". U jednom trenutku Rahmanjinov

stavcima dodaje programne naslove: *Dan, Suton i Ponoć* (prije misleći na faze života, no na dijelove dana). Kasnije odustaje, a u jednom novinskom intervjuu izjavljuje: "Htio sam ih nazvati jednostavno - *Plesovi*, ali sam se pobojavao da će ljudi misliti kako sam skladao plesnu glazbu za jazz orkestar".

Ideja o novom djelu rođena je iz uspjeha baleta *Paganini* prema skladateljevoj *Paganini-rapsodiji*, koji je u Londonu 1939. postavio Mihail Fokin. Rahmanjinov je poželio skladati novi balet, ali je veliki plesač i koreograf preminuo 1942. godine.

Teško je pretpostaviti je li Rahmanjinov bio svjestan da piše posljednju skladbu svojega opusa. Brojne auto-reference u svakom slučaju upućuju na zaključak da je riječ o vrlo osobnom djelu. Citat glavne teme *Prve simfonije* u prvom stavku nostalgичno je sjećanje na mladost. *Prva simfonija* doživjela je strašni debakl u večeri praizvedbe 1897., a skladatelj je morao čak potražiti pomoć psihijatra kako bi povratio samopouzdanje i nastavio skladateljski rad.

Simfonijski plesovi su trostavačna simfonija obučena u plesno ruho. Skladba je uzorni primjer skladateljeva kasnog stila. Izvorno je skladana za dva klavira. Navodno je i sam skladatelj bio iznenađen uspješno realiziranom orkestracijom. Primajući čestitke oduševljenih prijatelja, izjavio je: "Ni sam ne znam kako se to dogodilo, bit će da je to bila moja zadnja kreativna iskra".

Finalni stavak potvrđuje Rahmanjinovljeve životne fascinacije crkvenim napjevima: u stavku se javljaju nezaobilazni *Dies irae* iz *Mise za mrtve*, kao i *Blagoslovljen jesi, Gospodine* iz njegova *Svenočnoga bdijenja* (1915.). Na kraju partiture, skladatelj je rukom dopisao dirljivo primjereni tekst: "Aleluja - Hvalite Gospodina"! Kao da je znao da je vrijeme spasenja blizu...

Priprema i realizacija tekstova
G.A.D. PRODUKCIJA / www.gad.hr

Grad Zagreb

PARTNER U OFF CIKLUSU

MEDIJSKI PARTNERI

VIJENAC

ZAGREB

SPONZORI

CVIJEĆE Izabel

SLUŽBENO VOZILO

PORSCHE
INTER AUTO

Izdavač: Zagrebačka filharmonija

Za izdavača: Mirko Boch, ravatelj

Urednik: Ivan Lozić

Dizajn i priprema tekstova: G.A.D. PRODUKCIJA d.o.o.

Tisak: Printera Grupa d.o.o.

Cijena koncertnog programa: 10 kn

*Zagrebačka filharmonija zadržava pravo izmjene programa.

Glazba
uvijek
pronađe
put!

'21
SEZONA
22

ZF ZAGREBAČKA
FILHARMONIJA

crveni ciklus

18.02.2022. / 19:30

Koncertna dvorana Lisinski

In Memoriam
Lovro von Matačić

MARKO LETONJA dirigent

Richard Wagner · Richard Strauss

Glazba uvijek
pronađe put!

www.zgf.hr